

Ekspedition Esbjerg

Lederhæfte

Ekspedition Esbjerg

Vi har lavet dette mærke for at spejdere igennem de forskellige opgaver får kendskab til Esbjerg by og historie og får set og oplevet nogle af de ting, som er særligt for Esbjerg.

Mærket kan tages fra junior og op (fra ca. 10 år og op). Det er også velegnet for voksne.

Praktisk vedrørende opgaveløsningen:

Her i lederhæftet er der praktiske informationer vedr. opgaverne og svar på de forskellige opgaver. Der findes også et opgave hæfte, som kan udleveres til spejderne, hvis de skal rundt og løse opgaverne på egen hånd. I spejdernes hæfte er kun opgaverne beskrevet.

Der er 19 opgaver i alt. Opgaverne er inddelt i farver efter hvor omfattende de er. Således giver de grønne opgaver 1 point, de gule 2 point og de røde 3 point. Spejderne skal opnå 20 point for at gøre sig fortjent til mærket. Mærket kan X'es hvis alle opgaver løses.

Opgaverne 1-10 kan man gå til fra midtbyen. Opgaverne 11-16 (Sædding) er ca. 4 km mod nordvest fra midtbyen, og det er altså muligt at gå derud for de større spejdere. Opgave 17 (Måde Strandpark) er også ca. 4 km fra midtbyen, men mod øst. Opgave 18 (Spejdermuseet) ligger ca. 3 km nord for midtbyen. Opgave 19 laver I på jeres egen lejrplads, men I kan købe baksuld ved markering 19 på kortet.

Ved nogle af opgaverne skal der betales for indgangsbilletter, men det er muligt at gennemføre mærket uden at løse nogle af de opgaver, som koster penge. Mærket kan gennemføres i løbet af en weekend, men der er ingen tidsbegrænsning på, hvor lang tid det må tage.

Hvis I har brug for at tage offentlig transport rundt til de forskellige områder kan I finde den rette bus her: www.sydtrafik.dk/køreplaner/esbjerg-kommune eller på www.rejseplanen.dk.

Mærket er udarbejdet i 2021, og vi beder jer om at have forståelse for eventuelle ændringer i åbningstider, entrépriser, kontaktpersoner, muligheder for løsning af opgaverne mv. siden udarbejdelsen af hæftet.

Bestilling af mærker

Mærkerne koster 25 kr./stk. + porto Vi har også nogle røde X'er til mærkerne, som kan bestilles for 15 kr./stk. Der kan gå op til 14 dage fra bestilling til mærkerne afsendes.

Mærkerne kan bestilles her: <https://medlemsservice.spejdernet.dk/event/id/6602/register>

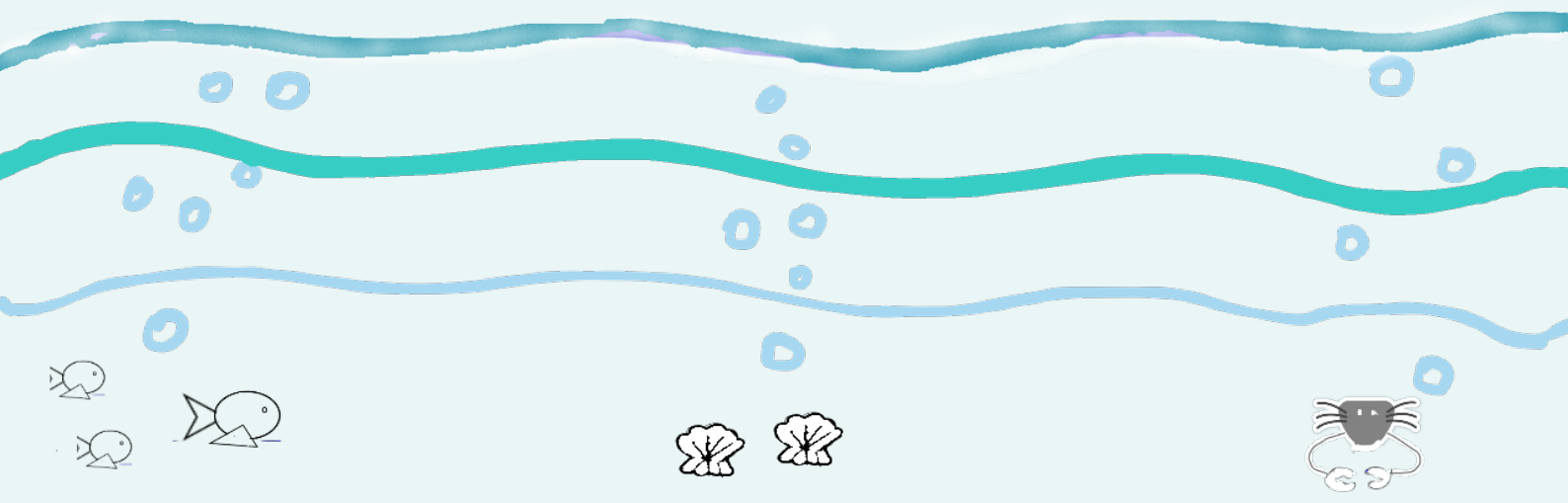
TAK

Tak til vores samarbejdspartnere - Museumsfyrskibet, Fiskeri- og Søfartsmuseet og Spejdermuseet - som har hjulpet med at lave opgaver til mærket. Tak til juniorerne i KFUM Oksbøl gruppe, som har hjulpet med at teste opgaverne. Også en særlig tak til Lydia Wienberg, som har designet mærket for os med inspiration fra hendes design af Esbjerg-plakaten www.lydiawienberg.dk

/Klan Kuller, Esbjerg V, 2021

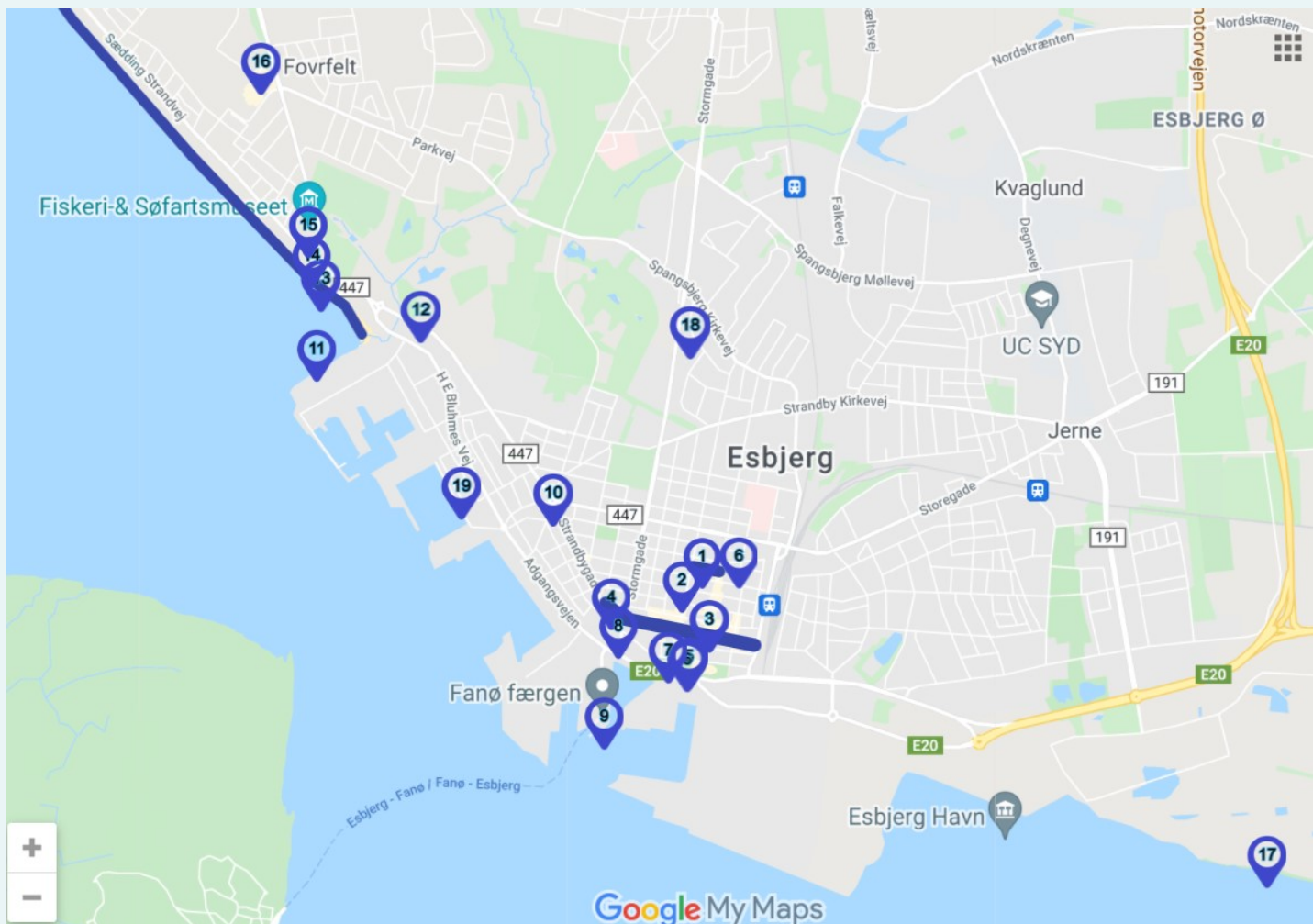
Opgaverne

1. HC Ørstedsgade
2. IC Møller parken
3. Christian IX
4. Gågaden
5. Vandtårnet
6. Amfiteater i Byparken eller Esehaven (OBS to markeringer på kortet)
7. Landgangen
8. Esbjerg-quiz
9. Fanøfærgen
10. Rundkørslen (Rundkørslen er ikke markeret på spejdernes kort. De skal selv finde ud af hvor den er)
11. Museumsfyrskipet
12. Fiskernes Mindelund
13. Vesterhavet
14. Mennesket ved Havet
15. Fiskeri- og Søfartsmuseet
16. Se et fyrtårn. I kan også vælge et andet fyrtårn end markeringen på kortet
17. Stå under en vindmølle
18. Spejdermuseet
19. Tilberede og spise Bakskuld (opgaven foregår på egen lejrplads, markering på kortet viser hvor der kan købes bakskuld)

Kort over opgaver

Alle opgaver

Se hele kortet på mobil her:

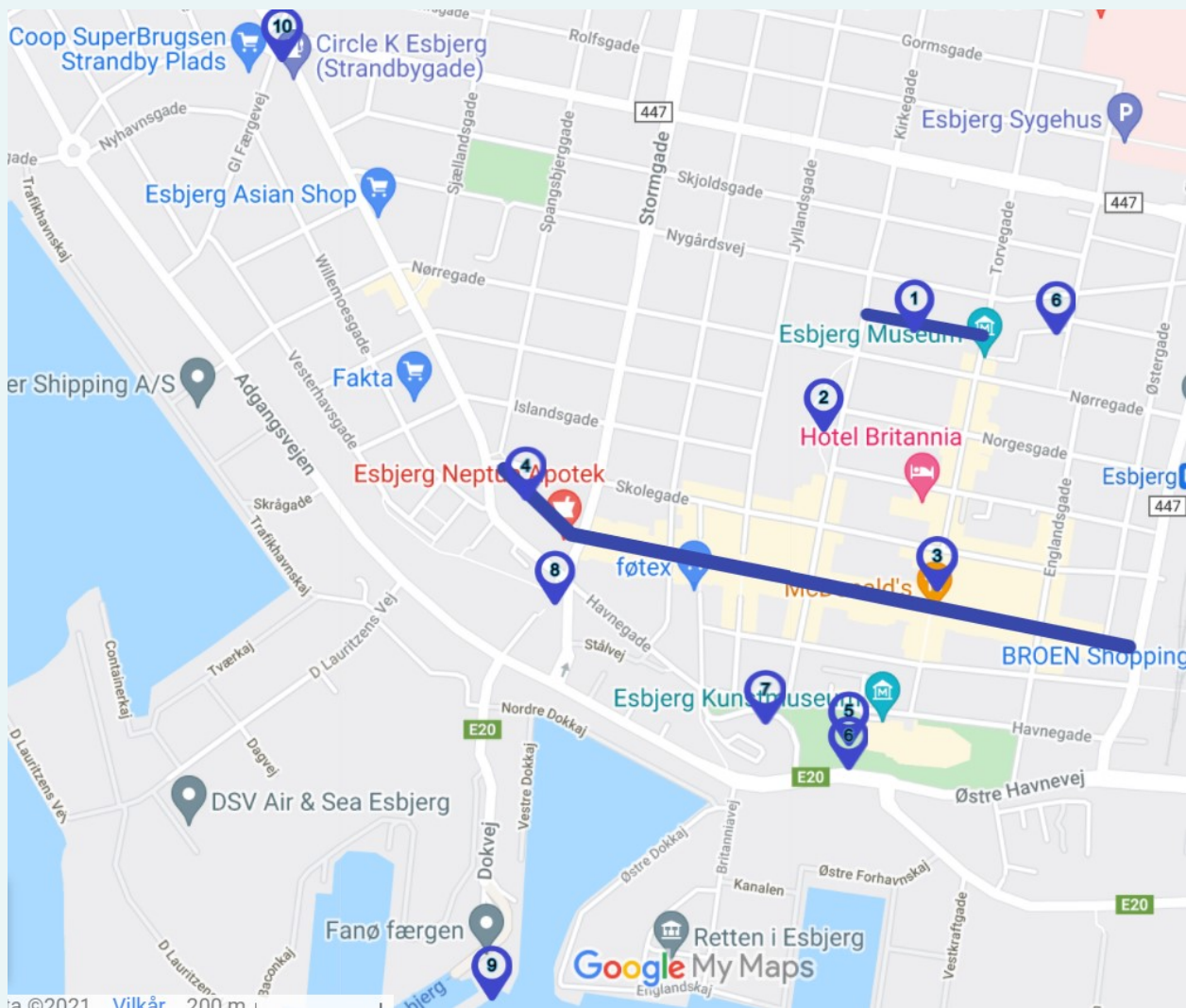
<https://www.google.com/maps/d/u/0/edit?mid=14NzZydroDI19dquORRZguAEN7OL5Yslg&usp=sharing>

Opgaver 1-10 - Midtbyen

Esbjergmærket

- 1 H.C. Ørstedsgade
- 2 H.C. Ørstedsgade
- 3 I. C. Møllerparken
- 4 Christian IX
- 5 Gågaden
- 6 Gågaden

- 7 Esbjerg Vandtårn
- 8 Esehaven
- 9 Amfiteatret i byparken
- 10 Landgangen
- 11 Esbjerg-quiz
- 12 Fanøfærgen
- 13 RUNDKØRSLEN

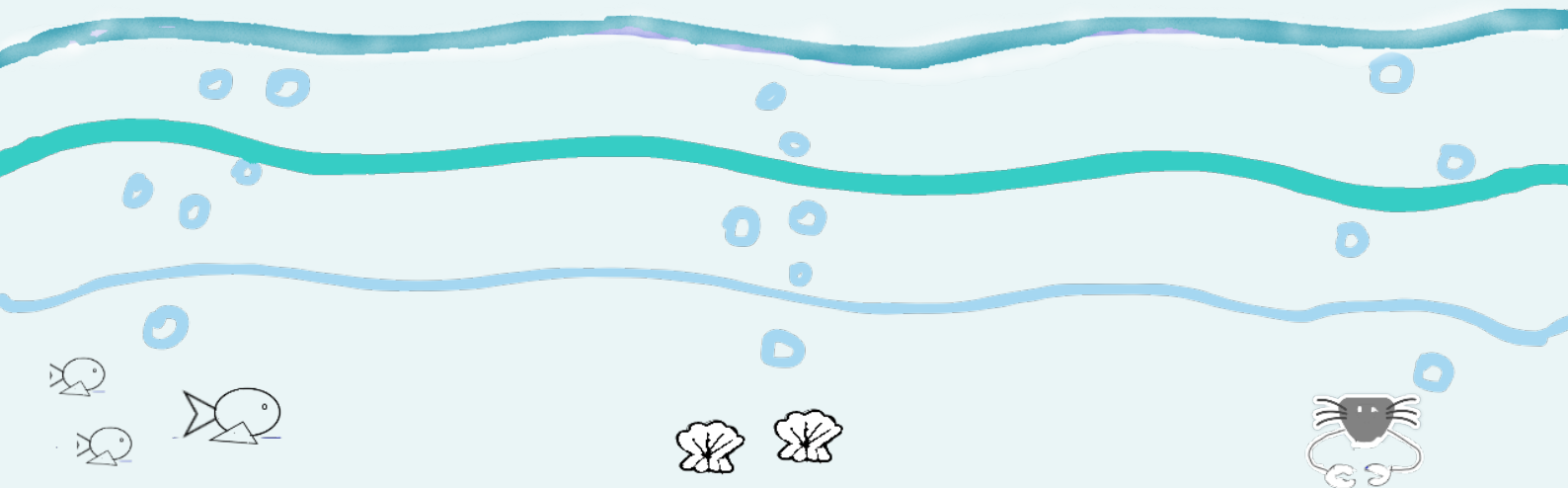
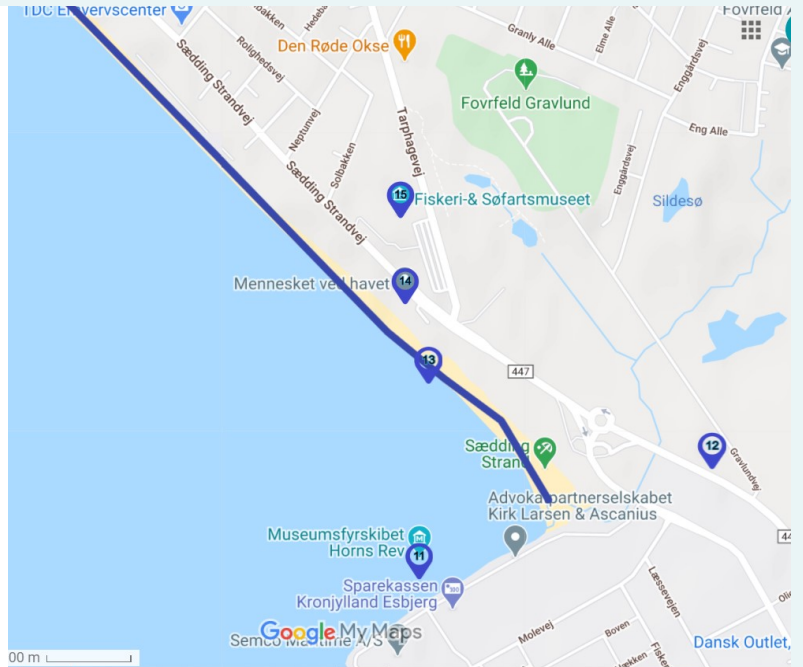

Opgaver 11-16 - Sædding

Opgave 16: Følg Tarpbagevej ca. 1,2 km fra Fiskerimuseet

- Museumsfyrskibet Horns Rev
- Fiskernes mindeland
- Vesterhavet
- Vesterhavet
- Mennesket ved havet
- Fiskeri- & Søfartsmuseet
- Sædding Fyr

Opgave 1: HC Ørstedsgade. 1 point

Formål med opgaven:

HC Ørstedgade er en af Esbjergs ældste bevarede gader. Formålet med opgaven er at lade spejderne få en historisk fornemmelse af Esbjerg. På turen igennem gaden kombineres det gamle i form af originale bygninger og lygtepæle med det nye i form af en moderne skulptur ved Musikkonservatoriet.

Udviklingsområder: I opgaveløsningen kommer udviklingsområderne fra "Paletten" "Socialt—samfundsengagement" og "Intellektuelt—Løs problemet" i spil.

Opgave:

Gå igennem gaden og læs informationstavlen.

Tæl de gamle lygtepæle.

Find ud af hvad den store spidse skulptur ved Musikkonservatoriet er til.

Svar:

Der er 9 lygtepæle.

Skulpturen er et solur, der er en infotavle ved siden af indgangen til bygningen.

Opgave 2: IC Møllerparken. 2 point

Formål med opgaven:

IC Møllerparken var tidligere kirkegård. Nu er den omdannet til en stemningsfuld park i midten af Esbjerg, men nogle af de gamle gravsten er bevaret, da de er blevet vurderet som bevaringsværdige af Nationalmuseet. Formålet med opgaven er, at spejderne får kendskab til nogle af de markante personligheder fra Esbjerg, som de resterende gravstene repræsenterer. Spejderne skal samarbejde om at finde de rette gravsten. Derudover får spejderne et indblik i det rekreative liv i byen i dag.

Udviklingsområder: I opgaveløsningen kommer udviklingsområderne fra "Paletten" "Socialt - Fællesskab" og "Åndeligt - Hvad tror vi på" i spil.

Opgave:

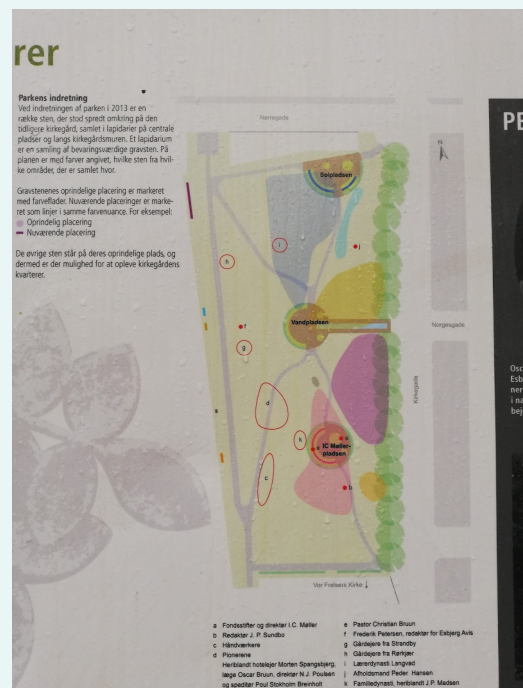
Find Peder Hansens gravsten og find ud af hvad han har stiftet i Esbjerg.

Svar:

Peder Hansen har stiftet afholdsbevægelse I.O.G.T

At Peder Hansen, der førte afholdsbevægelsen til Esbjerg, ligger begravet væk fra kromand og hotelejer Morten Spangsbjerg, fortæller også en historie.

Bonusinfo

I.O.G.T. står for Independent Order Of Good Templars og stammer fra USA. Det var en såkaldt "hemmelig" orden, da man skulle ansøge om at blive medlem. Som medlem af logen var det forbudt at indtage, købe, sælge, forære og producere nogen former for alkohol, samt at medlemmerne på den ordentlige måde skulle forhindre salg og produktion af alkohol.

Da I.O.G.T. kom til Danmark i 1880 opstod der uenighed om hvorvidt man måtte drikke hvidtøl som medlem af logen. Arbejderne i Danmark på dette tidspunkt måtte drikke hvidtøl i stedet for vand gennem hele arbejdsdagen. Pga. uenigheden blev der oprettet en ny orden N.I.O.G.T. hvor N'et står for Nordisk, i denne loge måtte man gerne drikke hvidtøl.

Peder Hansen førte afholdslogen N.I.O.G.T til Esbjerg og omegn i 1897, hvor de i 1917 opførte en logebygning i Krusbjerg nord for Esbjerg. Pga. striden omkring reglerne i de to ordner overgik logen i Krusbjerg fra N.I.O.G.T. til I.O.G.T. Afholdslogen i Krusbjerg blev lukket i 1922, der var ca. 50 medlemmer.

I.O.G.T findes stadig i Danmark i dag, de arbejder med at mindske afhængighed af alkohol og euforiserende stoffer.

Opgave 3: Christian IX. 2 point.

Formål med opgaven:

Spejderne øver sig at stille op og være synlige i på et offentligt sted, hvor de vil opleve styrken ved at synge sammen i stedet for at stå alene.

Udviklingsområder: I opgaveløsningen kommer udviklingsområderne fra "Paletten" "Selvstændigt - Kend dig selv" og "Følelsesmæssigt - Slip følelserne fri" i spil.

Opgave:

Syng "Brevet fra en juniorspejder" ved statuen af Christian IX (midt på torvet).

Opgave 4: Gågaden. 1 point

Formål med opgaven:

Formålet er at spejderne får set Kongensgade, som er Danmarks længste enkelte gågade. Samtidig før de øvet samarbejde ved at gå bundet sammen.

Udviklingsområder: I opgaveløsningen kommer udviklingsområderne fra "Paletten" "Social - Fællesskab" og "Fysisk - Handicap" i spil.

Opgave:

Gå bundet sammen ved anklerne hele vejen ned igennem Kongensgade, fra den vestligste del af Skolegade til Jernbanegade (eller omvendt). Kongensgade er 1,3 km lang - Danmarks længste gågade.

Opgave 5: Vandtårnet. 1 point

Formål med opgaven:

Fra toppen af vandtårnet kan spejderne se ud over hele Esbjerg by og havn og få et indblik i byens og havnens størrelse. Desuden oplever de selve vandtårnet, der i sig selv er en historisk bygning.

Udviklingsområder: I opgaveløsningen kommer udviklingsområderne fra "Paletten" "Socialt - Samfundsengagement" og "Fysisk - Vær god ved din krop" i spil.

Opgave:

Tæl antallet af trin op til toppen af vandtårnet.

Svar:

Der er 113 trin.

Bonusinformation:

Fra toppen af vandtårnet kan I på en klar dag se til Ribe og Fanø.

Vandtårnet blev opført 1896-1897 på en gravhøj fra bronzealderen på toppen af klinten, lige ovenfor den nyanlagte havn.

Vandtårnet rummede ikke mere end 131 m³ vand. Årsforbruget var i 1897 mere end 130.000 m³, og det steg i de følgende syv år med mere end 400%. Derfor blev der bygget endnu en vandbeholder på ca. 525 m³ allerede i 1904.

Vandtårnet i Byparken var således allerede fra starten for lille – set i relation til en udvikling, som ingen kunne forudse: Befolkningstallet steg fra 9.280 i 1895 til 14.022 i 1902.

Praktisk information:

Vandtårnets åbningstider:

1. september - 31. oktober og 1. april - 31. maj: Lørdag og søndag + skærtorsdag og langfredag kl. 10-16
1. juni . 31. august og i skolernes ferier: Tirsdag - søndag kl. 10-16

Entrépriser:

Voksne: 20 kr.

Børn og unge under 18 år: Gratis.

Grupper med mindst ti voksne under én afregning: 10 kr. pr. voksen.

Opgave 6: Amfiteatret i Byparken ved Musikhuset eller Esehaven bag biblioteket. 2 point

Formål med opgaven:

Formålet med opgaven er at få spejderne til at reflektere over nogle af de oplevelser de har haft i Esbjerg. Desuden øver spejderne sig i at optræde/præstere foran andre.

Udviklingsområder: I opgaveløsningen kommer udviklingsområderne fra "Paletten" "Intellektuelt - Kommunikation" og "Selvstændigt - Kend dig selv" i spil.

Opgave:

Find et af de to udendørs amfiteatre enten i Byparken ved Musikhuset eller i Esehaven bag biblioteket. Ved amfiteatret skal I synge en sang eller lave en sketch. Tag udgangspunkt i noget af det I har oplevet i Esbjerg.

Opgave 7: Landgangen. 1 point

Formålet med opgaven:

Fra Landgangen kan man i ro og mag se ud over byen og havnen og fornemme livet omkring sig samtidig med at man oplever et af Esbjerg grønne områder. Formålet er at vise et af Esbjerg rekreative områder og give spejderne en pause i naturen midt i byen.

Udviklingsområder: I opgaveløsningen kommer udviklingsområderne fra "Paletten" "Socialt - Fællesskab" og "Fysisk - Brug din krop" i spil.

Opgave:

Gå en tur i trætoppene. Tag et billede af jeres patrulje/gruppe ud over havnen oppe fra Landgangen.

Landgangen går fra Havnegade ned til havnen.

Opgave 8: Esbjerg-quiz. 2 point.

Formål med opgaven:

Spejderne lærer om Esbjergs historie og nutid.

Udviklingsområder: I opgaveløsningen kommer udviklingsområderne fra "Paletten" "Intellektuelt - Kommunikation" og "Socialt - Samfundsengagement" i spil.

Opgave:

Find bygningen med kompasset. Svar på quizen om Esbjerg by og havn.

Quizen kan printes her fra hæftet (næste side) eller spejderne kan bruge Woop-appen til selv at hente quizen, når de står på det rigtige startsted (se markering på kortet). Quizen hedder EkspeditionEsbjerg.

Svar:

1: b - 1868

2: a - Energiforsyning (vind, olie, gas)

3: c - Det var den eneste havneby med jernbane langs den jyske vestkyst

4: a - 23

5: b - Ca. 73.000

6: c - 14 km

7: b og c: Små boliger for fiskernes hjælpere og opbevaring af fiskeredskaber

8: b - Strøm og varme

9: c - Borerigge

10: c - Det er geografisk orienteret

Quiz Ekspedition Esbjerg

1) Hvilket år blev Esbjerg grundlagt?

Esbjerg blev grundlagt fordi Danmark manglede en stor havn mod vest og forholdene her var gode fordi vandet blev dybt forholdsvis kort fra land, og det gjorde udgravningen lettere.

- a) 1828
- b) 1868
- c) 1908

2) Hvilket erhverv er i dag det væsentligste for Esbjerg Havn?

Indenfor dette erhverv er Esbjerg Havn verdens førende havn med en eksportværdi på næsten 100. mia. kr.

- a) Energiforsyning (vind, olie, gas)
- b) Fiskeri
- c) Turisme

3) Hvad gjorde Esbjerg særlig interessant for tyskerne under 2. Verdenskrig?

- a) Placeringen var velegnet til at indsamle telegrafbeskeder både fra Danmark, Tyskland og England
- b) Der blev skaffet meget fisk, som var vigtig for de sultne soldater
- c) Det var den eneste havneby med jernbane langs den jyske vestkyst

4) Hvor mange indbyggere havde Esbjerg ved sin grundlæggelse?

I løbet af to år steg indbyggertallet til 400 og efter godt 30 år var indbyggertallet 18.000.

- a) 23
- b) 52
- c) 78

5) Hvor mange indbyggere er der i Esbjerg i dag?

Esbjerg er Danmarks 5. største by.

- a) Ca. 55.000
- b) Ca. 73.000
- c) Ca. 87.000

6) Hvor stor er Esbjerg Havn i dag?

Da havnen blev anlagt, var det en kaj på 250 m.

- a) 5 km
- b) 9 km
- c) 14 km

7) Hvad blev Ese-huse brugt til?

Esbjerg blev navngivet efter Ese-husene. Ese-huse er små A-huse, som tidligere lå langs hele den jyske vestkyst. I dag er det stadig muligt at se Ese-huse fx ved Nymindegab.

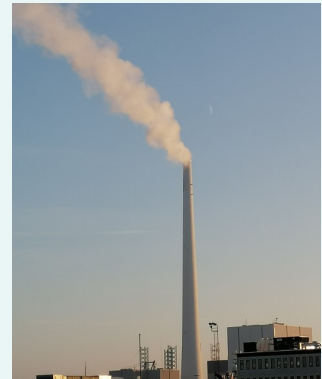
- a) Forrådshuse
- b) Små boliger for fiskernes hjælpere
- c) Opbevaring af fiskeredskaber

8) Hvad produceres der ved den høje skorsten I kan se på billedet?

Skorstenen er 250 meter høj og et af de højeste bygningsværker i Danmark. I klart vejr kan den ses helt fra Ribe (30 km væk) og Blåvand (40 km væk).

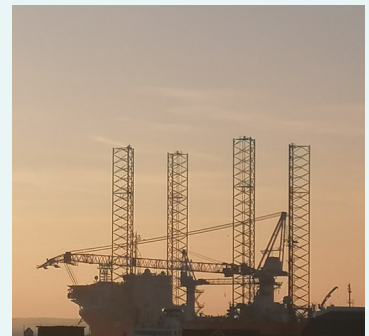
- a) Vindmøller
- b) Strøm og varme
- c) Fiskemel

9) Hvad er de store konstruktioner på billedet?

Konstruktionerne kan stort set altid ses i Esbjerg Havn, hvor de bliver repareret. Der er normalt 2-5 sæt i havnen ad gangen.

- a) Store stilladser, som særligt bruges omkring vindmøller, når der skal laves udvendigt vedligehold
- b) Kraner
- c) Borerigge

10) Se på kompasset på bygningen. Hvad er særligt ved kompassets orientering?

- a) Det er spejlvendt
- b) Vest er to gange
- c) Det er geografisk orienteret

Opgave 9: Fanøfærgen. 2 point

Formål med opgaven:

Spejderne øver sig at stille op og være synlige i på et offentligt sted, hvor de vil opleve styrken ved at synge sammen i stedet for at stå der alene. Samtidig får spejderne mulighed for at se nærmere på fannikkepigens klædedragt og se Fanøfærgen lægge til.

Udviklingsområder: I opgaveløsningen kommer udviklingsområderne fra "Paletten" "Selvstændigt - Kend dig selv" og "Følelsesmæssigt - Slip følelserne fri" i spil.

Opgave:

Gå ned til færgelejet ved færgen til Fanø og stå sammen med skulpturen af fannikkepigens og syng sangen "Imellem Esbjerg og Fanø" når færgen lægger til eller går fra havn. I kan finde melodien på youtube, hvis I ikke kender den.

Tekst " Imellem Esbjerg og Fanø":

1)

Der var en skipper, og han hed Las,
Og han hed Las, ja, og han hed Las.
Han sejled rundt i en smadrekas'
Imellem Esbjerg og Fanø.

Omk:

Og stormen sused' og gjord' halløj,
Og bølgen stod som en kæmpehøj,
Så det var sandlig slet ingen spøg
Imellem Esbjerg og Fanø.'

2)

Og Las han leved af bakskuld kuns
Af bakskuld kuns, ja, af bakskuld kuns
Og skylled' efter med en kaffepuns
Imellem Esbjerg og Fanø.
Og stormen sused'...

3)

Og så en dag Las han stod fra land
Han stod fra land, ja, han stod fra land,
Han havde glemt at få proviant med
Imellem Esbjerg og Fanø.
Og stormen sused'...

4)

Og Las han sejled' i dage tre
I dage tre, ja, i dage tre
Og han fik aldrig mere land at se
Imellem Esbjerg og Fanø.
Og stormen sused'...

5)

Og hver en sømand, som går til bunds
Som går til bunds, ja, som går til bunds,
Han hilser Las med en kaffepuns
Imellem Esbjerg og Fanø.
stormen sused'...

Bonusinformation:

Sejlturen fra Esbjerg til Nordby på Fanø er landets korteste overfart. Der er ganske få kilometer og selve turen tager kun 12 minutter.

Opgave 10: Rundkørslen. 1 point

Formål med opgaven:

Der er mange rundkørsler i Esbjerg, men kun én går under navnet "Rundkørslen". Formålet er at give spejderne lidt lokalkendskab og få dem til at interagere med lokale esbjergensere.

Udviklingsområder: I opgaveløsningen kommer udviklingsområderne fra "Paletten" "Selvstændigt - Kend dig selv" og "Intellektuelt - Kommunikation" i spil.

Opgave:

Find RUNDKØRSLEN i Esbjerg ved at spørge de lokale.

Svar:

Rundkørslen er markeret på lederkortet. Den er ikke markeret på spejdernes kort (se link i opgavehæftet) - de skal selv finde ud af, hvor den er ved at spørge sig frem. Alle esbjergensere ved hvilken rundkørsel der menes.

Opgave 11: Museumsfyrskibet. 2 point

Formål med opgaven:

Museumsfyrskibet er en vigtig del af Esbjergs historie. Et besøg på Museumsfyrskibet giver spejderne mulighed for at lære om livet ombord på skibet.

Udviklingsområder: I opgaveløsningen kommer udviklingsområderne fra "Paletten" "Socialt - Samfundsengagement" og "Intellektuelt - Løs problemet"

Opgave:

Find svar på spørgsmålene. Svarene findes ombord på Museumsfyrskibet eller ved at spørge jeres guide ombord.

Spørgsmål:

1. Hvad betyder at skaffe?
2. Hvad hedder det man går på, når man går ombord på skibet?
3. Hvad er kabyssen?
4. Hvad hedder flaget på et skib?
5. Hvad hedder gulvet på et skib?
6. Hvor gammelt er fyrskibet (fra hvilket år)?
7. Hvad hedder højre side af et skib?
8. Hvad er det forreste af et skib?
9. Hvad hedder det hul man har tovværk igennem?
10. Hvad brugtes det øverste rum til på fyrskibet?
11. Hvor stor var romrationen pr. mand?
12. Hvilket nummer har kaptajnens kahyt?
13. Hvad kostede det at bygge og indrette Fyrskib nr. 1?
14. Hvor mange år tjente Fyrskib nr. 1
15. Hvad var den største risiko ved at være ombord på et fyrskib?

Svar:

1: Mad; 2: Landgang; 3: Køkken; 4: Splitflag; 5: Dørk; 6: Fra 1914; 7: Styrbord; 8; Stævn; 9: Spygat; 10; Ud-kig; 11: 1/10 L pr. måltid pr. mand 12: 7; 13; 151.360 kr. Det svarer til ca. 9,1 mio. kr. i dag; 14: 75 år; 15: Kollision ved at andre skibe sejlede ind i fyrskibet.

Praktisk information:

Åbningstider:

1. april - 30. september: Mandag, tirsdag og torsdag kl. 9-12.
Eller efter aftale (mindst ti personer): tlf. 4061 8609 eller 7170 1195.

Entrépriser:

Besøg på Museumsfyrskibet er gratis for spejdere, men da vedligehold af skibet primært drives af frivillige kræfter er et hvert bidrag til arbejdet meget velkomment (Der er en sparegris ombord, hvor man kan aflevere kontanter).

Priser ikke-spejdere: Voksne 25 kr, børn under 18 år gratis.

Opgave 12: Fiskernes Mindelund. 2 point

Formål med opgaven:

Et besøg ved Fiskernes Mindelund giver spejderne tid til eftertænkning og er en god anledning for spejderne til at tænke over hvordan et bærende erhverv i et lokalsamfund påvirker alle livets facetter - også for dem som ikke direkte er en del af erhvervet.

Udviklingsområder: I opgaveløsningen kommer udviklingsområderne fra "Paletten" "Åndeligt" og "Følelsesmæssigt" i spil.

Opgave:

Eftertænkningens punkt:

- Hvad betyder store tab på havet for et fiskersamfund?
- Hvordan tror I et samfund påvirkes af at en stor del af mændene var erhvervet ved fiskeri?

Tæl antal dødsfald i år 1935.

Hvad betyder stjernen ud for nogle af navnene?

Svar:

I 1935 var der 13 døde.

De fiskere hvis lig ikke blev bjærget, har en stjerne ved deres navn.

Bonusinformation:

Mindelunden for omkomne fiskere blev indviet i 1949. I mange år havde man ønsket et mindesmærke for de Esbjerg-fiskere, som var forulykket til havs og derfor ikke havde nogen gravplads i land.

Mindelunden består af en cirkelrund mur af granit, hvori navne på omkomne Esbjerg-fiskere siden 1901 er indhugget, samt tre skulpturer inde i rotunden. Granitmuren er inspireret af de vestjyske granitkirker. Den midterste skulptur er et granitrelief af en sømand, der hjælper en skibbruden - symbolet på hjælpsomheden og solidariteten på havet. Til venstre og til højre herfor er hhv. en ung fiskerhustru med sit barn og en gammel mor, der begræder sin søns død, begge symboliserende hjemmet.

Det var oprindeligt en betingelse for at et navn kunne indskrives at vedkommende ikke var blevet fundet. Dvs. at monumentet oprindeligt var for savnede. I dag er det for alle omkomne fiskere og der indskrives derfor stadig navne på monumentet. I 2010 var der næsten 600 navne på omkomne fiskere indhugget i muren sammen med navnene på 123 forulykkede Esbjerg-kuttere.

Opgave 13: Vesterhavet. 2 point

Formål med opgaven:

Her kommer spejderne til at opleve et naturfænomen fra Unescos Verdensarvsliste i form af Vadehavet. Vadehavet rummer et helt særligt dyreliv, som har tilpasset sig efter de store ændringer i landskabet, som tidevandet medfører. De to besøg giver også mulighed for at spejderne oplever to helt forskellige sider af Vesterhavet, som er en meget forskellig oplevelse alt efter hvordan vejret arter sig.

Udviklingsområder: I opgaveløsningen kommer udviklingsområderne fra "Paletten" "Fysisk - Brug din krop" og "Følelsesmæssigt - Slip følelserne fri" i spil.

Opgave:

Besøg havet to gange og se forskel på ebbe og flod. Tag et billede af hhv. ebbe og flod.

Prøv evt. at soppe i Vesterhavet og se hvor langt I skal gå ud for at stå i vand til knæene (ikke et krav for at løse opgaven).

I kan se en tidevandstabel her:

<https://lystfiskerguiden.dk/tidevandstabel-2021/#Tidevandstabel%20for%20Jylland%20/%20Vestkysten>

Bonusinformation:

Vadehavet er et af verdens vigtigste vådområder. Det strækker sig fra Blåvandshuk til Den Helder i Holland - en strækning på ca. 500 km. Med tidevandet flyttes en milliard kubikmeter vand i Vadehavet. For de millioner af trækfugle som passerer gennem området forår og efterår er Vadehavet et bugnende spisekammer, som blotlægges ved ebbe. I Vadehavet finder man også Danmarks største bestand af sæler. 2

Opgave 14: Mennesket ved havet. 3 point

Formål med opgaven:

Mennesket ved havet er blevet et varetegn for Esbjerg. Formålet er derfor at lade spejderne se nærmere på skulpturerne og gøre sig deres egne tanker om, hvordan de vil vise Mennesket ved havet.

Udviklingsområder: I opgaveløsningen kommer udviklingsområderne fra "Paletten" "Intellektuelt - Løs problemet" og "Socialt - Samfundsengagement" i spil.

Opgave:

Hvorfor er skulpturen lavet sådan? Hvad tænker I at skulpturen symboliserer?

Figureerne er næsten ens, men der er en lille forskel - kan I finde den?

Hvad er historien bag skulpturen?

Hvordan ville I lave skulpturen?

Tænk over hvordan I ville lave skulpturen og fremstil den, tag et billede. I bestemmer selv om I laver en tro kopi af Mennesket ved havet eller om I laver jeres egen fortolkning af hvordan "Mennesket ved havet skal se ud".

Svar:

De hvide mænd, der spejder ud over havet, skal symbolisere det rene menneskes møde med naturen.

Der er forskel på antallet af tæer - en har seks tæer på den ene fod og en anden kun fire.

Bonusinfo

Mennesket ved Havet er en skulptur af Svend Wiig Hansen. Den blev opført i forbindelse med Esbjerg Kommunes 100-års jubilæum i 1994. Skulpturen forestiller fire hvide mænd på række, der kigger ud over havet, og er inspireret af Påskeøens monolitter. Skulpturen er ni meter høj og kan fra søsiden ses i op til 10 kilometers afstand.

Wiig Hansen lavede allerede en skitse for skulpturen tilbage i 1954 og havde oprindeligt tiltænkt, at de fire hvide mænd skulle placeres på Grenen i Skagen.

Opgave 15: Fiskeri- og Søfartsmuseet. 3 point

Formål med opgaven:

På Fiskeri- og Søfartsmuseet er der igennem de forskellige udstillinger mulighed for at få et grundigt indblik i livet i og ved havet både set med historiske briller og set i forhold til nutiden. Der er rig mulighed for at spejderne kan blive klogere via forskellige praktiske opgaver.

Udviklingsområder: I opgaveløsningen kommer udviklingsområderne fra "Paletten" "Intellektuelt - Løs problemet" og "Socialt - Samfundsengagement" i spil.

Opgave:

Besøg Fiskeri- og Søfartsmuseet. Her skal I løse disse seks opgaver:

- 1) Find ud af hvor mange forskellige olieselskaber der er reklamer for ved "Havnen".
- 2) Hvorfor er der rejst en sten for Frederik Lambertsen? (stenen ses ved "Havnen").
- 3) Besøg bunkeren og find ud af hvorfor England i 1939 smed en bombe i Esbjerg.
- 4) Find en fladfisk—et eller andet sted på museet.
- 5) Rør ved en af fiskene i klappebassinet. Det er KUN i klappebassinet, at man må røre ved fiskene - IKKE ved nogle af de andre åbne akvarier.
- 6) Gå igennem den indendørs særudstilling. Lav et spørgsmål, som jeres kammerater, kan finde svar på i udstillingen.

Når I alligevel er på Fiskeri- og Søfartsmuseet er det også værd at se sælfodringen. Tidspunkter fremgår af museets hjemmeside og på oplysningstavler inde på museet. Det sker normalt 2 gange om dagen. Nogle af spejderne vil også finde det interessant at komme i laboratoriet, hvor man blandt andet kan være heldig at se en fisk blive dissekeret.

Svar:

- 1) 4 (Shell, Gulf, Esso, Chevron).
- 2) Frederik Lambertsen var redningsbådsfører og omkom selv under en redningsekspedition i 1935.
- 3) Bomberne, der blev smidt over Esbjerg var en fejl, som skyldtes ekstremt dårligt vejr, så piloten troede de var over udmundingen til Kieler-kanalen.

Praktisk information:

I skal regne med at afsætte omkring 5 timer hvis I vil få det fulde udbytte af et besøg på Fiskeri- og Søfartsmuseet.

Vær opmærksom på at en del af museet er udendørs.

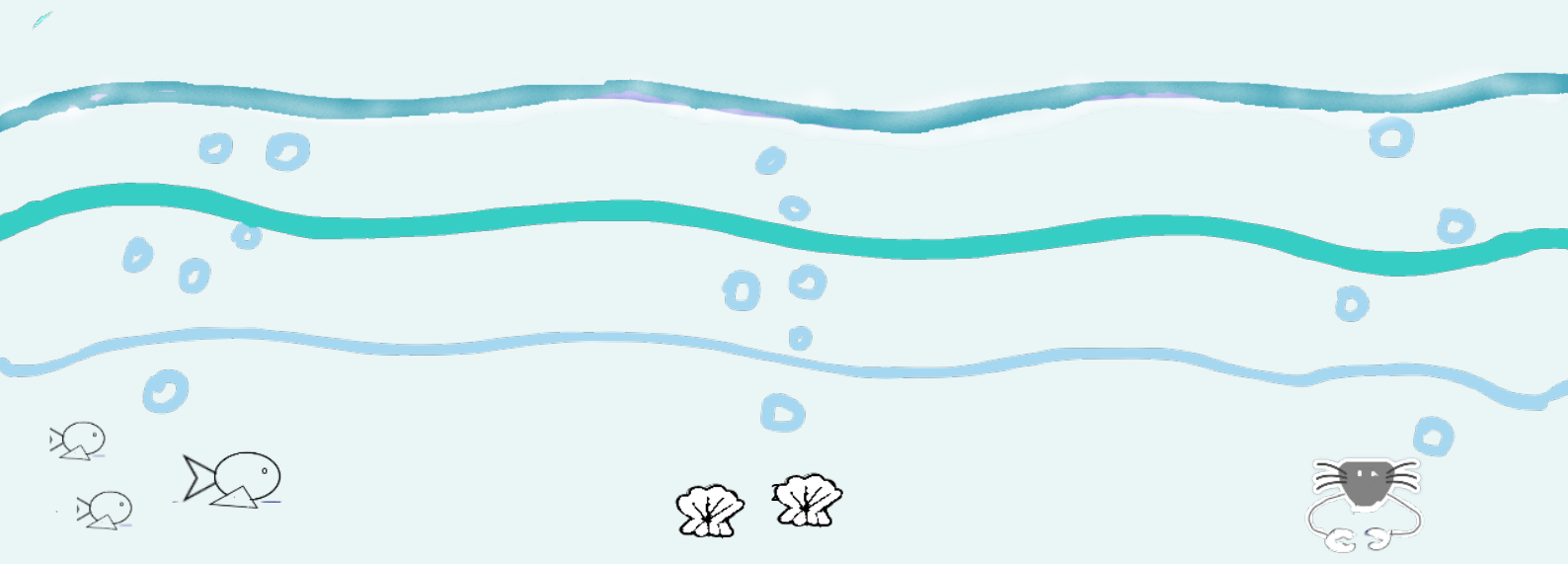
Åbningstider:

Alle dage kl. 10-17, med undtagelse af mandage uge 1-6, 8-13 og 44-50. Derudover er der særlige udtagelser, se de aktuelle lukkedage her: <https://fimus.dk/planlaeg-dit-besoeg/aabningstider-priser/>

Entrépriser:

Voksne: 125-150 kr. afhængigt af sæson.

Børn under 18 år: Gratis.

Opgave 16: Se et fyrtårn. 1 point

Formål med opgaven:

Når man udforsker livet ved havet kommer man ikke udenom at se nærmere på fyrtårnene. Det er fyrene, som er med til at gøre livet ved havet muligt og skabe øget sikkerhed for skibene ude på vandet.

Udviklingsområder: I opgaveløsningen kommer udviklingsområderne fra "Paletten" "Intellektuelt - Løs problemet" og "Socialt - Samfundsengagement" i spil.

Opgave:

Hvor mange fyr er der i Esbjerg?

Tag ud til et af dem og tag et billede, fx Sædding Fyr.

Ved Sædding står der fyr forholdsvis langt inde på land. Hvad kan være meningen med at placere fyr her?

Kort: Krak til søs

Svar:

Der er 11 fyr i Esbjerg. (Der er flere på kortet, men de er enten i vandet eller på Fanø).

Der er mange sandbanker i farvandet imellem Esbjerg og Fanø (Grådybet), som gør det farligt at sejle der. Fyrene ved Sædding Strand, Sædding og Sædding Strand Bagfyr viser en sikker kurs imellem Fanø og

Opgave 17: Stå under en vindmølle. 2 point

Formål med opgaven:

Det lyder simpelt, med det at stå under en vindmølle er en helt særlig oplevelse, som er værd at prøve, når man nu allivel er i nærheden. Spejderne får en fornemmelse af hvor stor en vindmølle er og hører suset fra vindmøllevingerne (hvis møllen er i gang)

Udviklingsområder: I opgaveløsningen kommer udviklingsområderne fra "Paletten" "Fysisk - brug din krop" i spil.

Opgave:

Besøg Måde, hvor man kan stå under en vindmølle. Prøv at stille jer helt hen under dem og kig op.

Opgave 18: Spejdermuseet. 2 point

Formål med opgaven:

Her får spejderne lejlighed til at gå i dybden med spejdernes egen historie og se hvordan spejderlivet og samfundsudviklingen er i samspil med hinanden.

Udviklingsområder: I opgaveløsningen kommer udviklingsområderne fra "Paletten" "Intellektuelt - Løs problemet" og "Socialt - Samfundsengagement" i spil.

Opgave:

Besøg Spejdermuseet og løs quizen som vedrører Ekspedition Esbjerg. I får den udleveret af jeres guide, når I kommer derud.

Svar:

Svar på quizen får I af jeres kontaktperson på Spejdermuseet.

Praktisk information:

Åbningstider:

Kun efter aftale. Se www.esbjerg-spejdermuseum.dk/ for kontaktoplysninger.

Det er gratis at besøge Spejdermuseet.

Beliggenhed:

Spejdermuseet er på Spangsbjergskolen, Skrænten 120. Indgang gennem den skolegård, der støder ud til Skrænten (vejnavn).

Mærke Spejdermuseet:

Når I besøger Spejdermuseet er der mulighed for også at løse og købe et spejdermuseumsmærke ved samme lejlighed. Aftal dette med Spejdermuseet på forhånd.

Opgave 19: Tilberede og spise baskuld. 3 point

Formål med opgaven:

Er man i Esbjerg skal man selvfølgelig også smage egnsretten Baskuld.

Udviklingsområder: I opgaveløsningen kommer udviklingsområderne fra "Paletten" "Fysisk - Brug din krop" og "Socialt - Samfundsengagement" i spil.

Opgave:

I skal (helst over bål) tilberede den vestjyske specialitet Baskuld, som I efterfølgende skal spise. Baskuld kan købes i Fiskerihavnsvej 11 eller 13.

Bonusinfo:

Baskuld er fisken ising, der har ligget i saltlage og er blevet tørret.

I gamle dage, hængte fiskene til tørre inde i skorstensrørene eller under udhænget på tagene. Førhen spiste man endda fisken til morgenmad efterfulgt af en kaffepunch uden sukker.

I må gerne selv finde en opskrift, men I kan også bruge denne:

Tilberedning af baskuld:

Flå baskuldene. Start med at klippe finnerne af inkl. halefinnerne, herefter laver du et lille snit ved hovedet ned mod skindet, således du kan få fat og herefter trækker du skindet af.

Steg baskuldene på en varm pande i klaret smør i ca. 5 min. på hver side, det er vigtigt at fisken ikke bliver brasket.

Det anbefales at fiskene steges udendørs, da det ellers vil dufte dejligt i hele huset flere dage efter.

Den klassiske:

baskuld serveres på rugbrød, eventuelt med hjemmelavet remoulade og fedt som smørrelse.

Baskuld med stuede kartofler

Til 4 personer:

4 baskuld
100 g smør
800g kartofler
(1 stængel løvstikke)
salt
peberkorn
½ L piskefløde
1 spsk hakket purløg
½ citron

Stuede kartofler

Skrub, vask eller skald og halver kartoflerne. Kom kartoflerne i en gryde med koldt vand, tilsæt peberkorn, salt og eventuelt løvstikke.

Bring kartoflerne i kog, - når kartofler koger skal de have ca. 5 min. Sluk derefter og lad kartoflerne trække færdig i kogevandet i ca. 20 min.

Bring fløden i kog og lad den tykne ved middel varme i ca. 7-10 min. Tilsæt citron og lad saucen koge i yderligere 5 min.

Tilsæt hakket purløg og smag til med salt og peber og vend forsigtigt kartoflerne i saucen.

Server den smørstegte baskuld med de stuede kartofler.

Afslutning

Vi håber at Ekspedition Esbjerg er med til at give jer en god oplevelse og, at I lærer noget nyt om Esbjerg By og Havn. Vi vil blive glade for en tilbagemelding fra jer efter I har taget mærket - særligt hvis der er nogle af opgaverne, som af en eller anden grund ikke fungerer eller noget, som er ændret siden udarbejdelsen af opgavehæftet. I kan give feedback på mailadressen her: maerker.esbjergv@gmail.com.

